

Nr.	S1	
Titel	Cumulatie meenemen bij de uitwerking van de ruimtelijke effecten van luchtvaart naar de systematiek van de Omgevingswet (Luchtvaartnota)	
Omschrijving	<p>Vanuit de Luchtvaartnota verkent het Rijk met regionale overheden of er in de afweging van gezondheid en de ruimte voor regionale opgaven maatwerk mogelijk is binnen de systematiek van de Omgevingswet. De regels die voor de ruimtelijke effecten van luchtvaart gelden binnen de beperkingengebieden (vastgelegd in luchthavenbesluiten of het LIB), zullen op termijn in de Omgevingswet vastgelegd worden (Bkl). Er wordt ook onderzoek gedaan naar geluidsindicatoren die beter aansluiten bij de hinder die bewoners ervaren en waarmee de sturingsmogelijkheden op hinder toenemen. Relevante onderzoeken voor de ruimtelijke effecten lopen via het beleidsproject Vliegtuiggeluid en de Programmatische aanpak meten vliegtuiggeluid (PAMV).</p> <p>Oplossingsrichting S1 betreft het meenemen van cumulatie als er sprake is van meerdere bronnen in de uitwerking vanuit de Luchtvaartnota. Het (bestuurlijk) overleg over deze uitwerking loopt via een andere tafel dan het BO rond cumulatie en luchtvaart. Bestuurlijke procesafspraken hebben invloed op het proces van deze andere tafel.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Geen oplossing voor belemmeringen woningbouw op korte termijn. De effecten voor langere termijn zijn afhankelijk van keuzes die gemaakt worden bij de uitwerking vanuit de Luchtvaartnota, dat geldt vooral voor de keuzes rond het omgaan met vliegtuiggeluid en rond de regels als er sprake is van cumulatie.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> M.b.t. procesafspraken: BO rond cumulatie en luchtvaart; inhoudelijke uitwerking: IenW/DGLM</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Oplossingsrichtingen zoals uitgewerkt in S4 (kwantitatief meenemen) en S5 (Rekenschap geven / kwalitatieve methode voor afweging luchtvaartgeluid) kunnen in dit traject ingebracht worden. In dit traject zal ook de afweging van de balans tussen woningbouwopgave, vliegen en de aandacht voor gezondheid aan bod komen (oplossingsrichting BO).	
Doorlooptijd	> 5 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Mogelijkheid om consequenties van nieuwe inzichten (WHO, dosis-effectrelatie, PAMV) te betrekken. Discussie over spanning tussen de woningbouwopgave met vliegen en de aandacht voor gezondheid komt op de juiste tafel te liggen. Beoogt te resulteren in een beter uitlegbare systematiek rond woningbouw bij cumulatie van luchtvaartgeluid met andere geluidbronnen. 	
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> Breder gericht op woningbouw i.r.t. luchtvaartgeluid, geen specifieke relatie met cumulatie (krijgt cumulatie voldoende aandacht?). 	

Nr.	S2	
Titel	Geactualiseerde rekenregel direct met Ow in werking laten treden	
Omschrijving	De keuze is om gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Ow het ministerieel besluit te nemen (t.b.v. art. 3.25 Or) dat de (geactualiseerde) rekenformule zoals opgenomen in lid 3 in werking treedt. Er is dan geen periode na het inwerkingtreden van de Ow dat de oude rekenformule (nog) van kracht is. De Omgevingsregeling voorziet al in deze mogelijkheid, dus aanpassing van de Or is hiervoor niet nodig.	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Voorkomt de juridische kwetsbaarheid van besluiten waarin nog verouderde inzichten gebruikt worden na het inwerkingtreden van de Ow (overgangsrecht). Deze keuze heeft geen effect op andere onderdelen van de problematiek: belemmeringen vanuit praktijk (hoge L_{CUM}, uitlegbaarheid) blijven.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> Met 'hulpmiddelen' (handreiking, visiedocumenten) de gevolgen van de hogere gecumuleerde waarde vanwege de geactualiseerde rekenregel en de daarmee samenhangende juridische risico's beperken. Tijdig communiceren dat deze keuze wordt gemaakt, zodat geen/minder procedures met gebruik van de verouderde inzichten meer worden opgestart.</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> Vorbereiding inwerking treden Ow: IenW/DGMI i.s.m. BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Bij deze keuze vervalt keuzemogelijkheid S3 (S2 en S3 zijn alternatieve keuzes). S2 en S3 zijn keuzes die gemaakt moeten worden voor de korte termijn, ook als andere oplossingsrichtingen gekozen worden (S1, S4 en verder).	
Doorlooptijd	3 mnd (kan voor inwerking treden Ow gereed zijn)	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Zorgt voor besluitvorming op basis van inzichten over de hinderlijkheid van luchtvaartgeluid zoals die al jaren breed gebruikt worden: dezelfde dosis-effectrelatie die bij de besluitvorming over luchtvaart wordt gebruikt. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> De nieuwere inzichten over de hinderlijkheid (bijv. de onderzoeken sinds 2016) van luchtvaartgeluid verminderen de uitlegbaarheid van het gebruik van de 2002 dosis-effectrelatie. Maakt het wellicht lastiger om op korte termijn daarna opnieuw een herziene dosis-effectrelatie te implementeren (vanuit lopend onderzoek naar dosis-effect relatie). Zou opnieuw een overgangssituatie creëren, zij het naar verwachting met beperktere verschillen dan waarvan nu sprake is.

Nr.	S3	
Titel	Voorlopig de oude rekenregels blijven gebruiken voor cumulatie	
Omschrijving	Hangende de uitwerking en implementatie van andere oplossingsrichtingen worden de oude rekenregels gehanteerd in de Or. Daarmee wordt in de rekenregels gebruik gemaakt van verouderde inzichten over hinder door vliegtuiggeluid. Dit is de manier waarop het in de overgangsbepaling in de Or opgenomen is (art. 17.3 treedt dan in werking). Via de toelichting bij een invoeringsbesluit kan de achterliggende motivatie voor deze keuze toegelicht worden.	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Toepassing van de oude rekenregel lijkt in eerste instantie de gevolgen van de hogere berekende L_{CUM} weg te nemen. In de praktijk is het echter juridisch niet houdbaar en niet uitlegbaar.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> Juridische risico beperken door in toelichting achtergrond van keuze te motiveren, bijv. lopend onderzoek naar een actuelere dosis-effectrelatie, voorkomen van overgangseffecten bij wijzigingen kort na elkaar.</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> Vorbereiding inwerking treden OW: lenW/DGMI i.s.m. BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Bij deze keuze vervalt keuzemogelijkheid S2 (S2 en S3 zijn alternatieve keuzes). S2 en S3 zijn keuzes die gemaakt moeten worden voor de korte termijn, ook als andere oplossingsrichtingen gekozen worden (S1, S4 en verder).	
Doorlooptijd	3 mnd	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Het is beter uitlegbaar om de mogelijk komende herziening van de dosis-effectrelatie in één keer te implementeren, zonder een tijdelijke tussenstap o.b.v. de geactualiseerde dosis-effectrelatie. Voorkomt een nieuwe overgangssituatie. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> Het is juridisch niet houdbaar en uitlegbaar om een besluit te baseren op verouderde inzichten.

Nr.	S4 - 1	
Titel	L _{CUM} minder dwingend maken	
Omschrijving	De aanvaardbaarheid van het gecumuleerde geluid (de L _{CUM}) moet beoordeeld worden. Door de formulering in de regelgeving ligt de focus daarbij nu op de hoogte van de L _{CUM} als getal, waarbij er geen ruimte lijkt te zijn om andere inzichten te betrekken. Met een tekstuele aanpassing en toelichting in het Bkl kan de L _{CUM} minder dwingend worden gemaakt. Onderzocht kan worden wat de mogelijkheden zijn om L _{CUM} minder dwingend te maken, waarna er een beslismoment is om het door te voeren in het Bkl en zo nodig de Or. Deze aanpassing betreft een wetgevingsvraag; er is geen milieukundige of akoestische advisering vereist.	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i></p> <p>Helpt om naast de L_{CUM} andere inzichten in de afweging te betrekken. De oplossingsrichting leidt tot minder belemmeringen omdat het meer duidelijkheid geeft over de ruimte die er is om een lokale afweging te maken; dit in lijn met hoe e.e.a. in de toelichtingen bij Aanvullingsbesluit en Aanvullingsregeling geluid is beschreven. Daarmee ook verkleining van juridische risico's rond besluiten. Op de achtergrond blijft de (hoge) L_{CUM} echter een rol spelen en daarmee samenhangende belemmeringen geven voor de praktijk.</p> <p><i>Risicobeheersing</i></p> <p>-</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i></p> <p>IenW/DGMI (afstemming BZK Wonen/RO)</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Oplossing kan gecombineerd worden met S4-2 (herzien methode), heeft ook relatie met S5 ('rekenschap geven', zonder L _{CUM} als getal) en kan tegenstrijdig zijn bij combinatie met S6 (de denkrichting van S4-1 is 'minder dwingend maken', terwijl bij S6 maatregelen juist worden gerelateerd aan L _{CUM} als getal).	
Doorlooptijd	Totaaltraject van uitwerken en aanpassen ruim 1 jaar; advies om na onderzoek van mogelijkheden een beslismoment te plannen, gekoppeld aan tussentijds resultaat onderzoek bij S4-2 en S5, en keuzes maken m.b.t. combinatie van S4-1, S4-2, S5, S6.	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Biedt, in lijn met de Ow en beschrijvingen van de beoogde werkwijze in toelichtingen bij Aanvullingsbesluit en Aanvullingsregeling geluid, meer ruimte voor de lokale afweging. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> De opgave blijft om een afweging te maken van de aanvaardbaarheid van het gecumuleerde geluid met het oog op een gezond en veilig leefmilieu. De hoogte van het getal zal een rol blijven spelen.

Nr.	S4 - 2	
Titel	Onderzoek naar en (zo nodig) herzien methode om luchtvaartgeluid bij cumulatie te betrekken	
Omschrijving	<p>Vanuit de praktijkanalyse blijkt er discussie te zijn of het methodologisch correct is om luchtvaartgeluid om te rekenen naar het hindergewogen equivalent van het geluid van wegverkeer en op te tellen tot het gecumuleerde geluid. Dit vraagt om nader onderzoek. Als de huidige methode om luchtvaartgeluid in het gecumuleerde geluid mee te nemen niet bruikbaar / verantwoord is, dan is vervolgonderzoek nodig naar een andere methode (kwantitatief of kwalitatief) om luchtvaartgeluid bij cumulatie te betrekken, zoals een andere formule om het gecumuleerde geluid te berekenen of een andere methode waarbij luchtvaart op een andere manier wordt meegenomen in de cumulatie dan andere bronnen. Implementatie van een nieuwe methode vraagt aanpassing van zowel het Bkl als de Or.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Afhankelijk van antwoord op de vraag of het met de huidige methode verantwoord is om luchtvaartgeluid op te tellen tot het gecumuleerde geluid. Voor de korte termijn is er geen effect op de belemmering van woningbouw. Effect van een nieuwe methode is pas te duiden als een blauwdruk van een evt. nieuwe methode na onderzoek beschikbaar is. Als methode een (hoge) kwantitatieve waarde oplevert, dan blijven er voor de praktijk vergelijkbare belemmeringen als met de huidige geactualiseerde formule (S2).</p> <p><i>Risicobeheersing</i> Risico rond het draagvlak voor deze oplossing als luchtvaart in het spoor van de Omgevingswet een uitzonderingspositie krijgt ten opzichte van andere bronnen. Dit is te verkleinen door het breder aan te vliegen dan alleen luchtvaartgeluid. De 'methodologische' discussie raakt immers net zo goed andere bronnen die qua geluidprofiel afwijken van wegen, bijv. windturbines of bepaalde soorten industrie. Ook is op voorhand niet te zeggen of inderdaad een andere bruikbare methode gevonden zal worden.</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> lenW/DGMI (afstemming BZK Wonen/RO)</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Uitvoeren van het onderzoek kan een reden zijn om de geactualiseerde rekenregel nog niet direct in werking te laten treden (oplossingsrichting S2) en de oude rekenregel voorlopig nog te blijven gebruiken (S3). Een nadere uitwerking van een kwalitatieve methode is opgenomen in S5.	
Doorlooptijd	Onderzoek > 0,5 jaar, besluitvorming 3 mnd, vervolgonderzoek > 0,5 jr, traject aanpassen Bkl 1-2 jaar: totaal meer dan 2 jaar; advies om na onderzoek een beslismoment te plannen, gekoppeld aan tussentijds resultaat onderzoek bij S4-1 en S5, en keuzes maken m.b.t. combinatie van S4-1, S4-2, S5, S6.	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Zoekt een oplossing die zo nauw mogelijk aansluit bij de systematiek voor cumulatie in de Ow (kwantitatief cumuleren van geluid van verschillende bronnen). • Oplossingsrichting adresseert ook de discussie over methodologische juistheid van de systematiek van cumulatie van luchtvaart. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> • Een andere methode voor het betrekken van luchtvaartgeluid t.o.v. het geluid van andere bronnen kan maatschappelijke weerstand oproepen door het anders behandelen van luchtvaart. • Het probleemoplossend vermogen m.b.t. de belemmering van woningbouw is onzeker.

Nr.	S5
Titel	Rekenschap binnen de 48 L _{den} luchtvaartcontour
Omschrijving	<p>Aanpassing van het Bkl zodat luchtvaartgeluid niet meer als bron hoeft te worden meegenomen als het gaat om de beoordeling van de aanvaardbaarheid van geluid voor het toelaten van nieuwe geluidgevoelige gebouwen (art. 5.78ac). Voor de invulling hiervan kan aangesloten worden bij de wijze waarop gemeenten nu ‘rekenschap geven’. Het luchtvaartgeluid wordt niet meer kwantitatief opgeteld tot het gecumuleerde geluid o.b.v. het hindergewogen equivalent van het geluid van wegverkeer. In de plaats daarvan wordt voor alle nieuwe geluidgevoelige gebouwen binnen de 48 L_{den} contour van een luchthaven een transparante afweging gemaakt van geluid en hinder van het luchtverkeer. Binnen die afweging wordt tevens aandacht geschonken aan de eventuele samenloop met andere, relevante geluidbronnen. Het gaat om alle geluidgevoelige gebouwen, niet alleen (zoals onder Ow) voor de gebouwen waar sprake is van overschrijding van standaardwaarde van een andere bron. In de uitwerking worden kunnen eisen gesteld aan aspecten die gemeenten ten minste moeten meenemen, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een oordeel over de geschiktheid van de locatie gegeven de optredende geluidbelasting van luchtvaart; • Een oordeel over de effecten van de samenloop van geluid afkomstig van andere bronnen; • Een aanpak voor het informeren van nieuwe bewoners over de geluidssituatie; • De omstandigheden die maken dat er de wens is te bouwen op de betreffende locatie; • De maatregelen die genomen worden om een goede leefomgeving te borgen; • Een aanpak voor het informeren van nieuwe bewoners over de geluidssituatie; • Etc. <p>Ter ondersteuning van gemeenten is er al de bestaande <i>Handreiking Rekenschap geven</i> zoals de provincies die enkele jaren geleden samen met de gemeenten hebben opgesteld.</p> <p>Voor de implementatie van de oplossingsrichting zijn twee mogelijkheden: in de provinciale omgevingsverordeningen of in regelgeving. Deze laatste vergt aanpassing van het Bkl en de Or. In het Bkl dient (voor het toelaten van geluidgevoelige gebouwen) geschrapt te worden dat het geluid van luchtvaart kwantitatief betrokken wordt in het bepalen van het gecumuleerd geluid. De verdere consequenties voor het Bkl en de Or hangen af van de keuze om Rekenschap geven te beperken tot woningbouw, of ook voor alle andere situaties waarbij cumulatie beoordeeld moet worden.</p>
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> De oplossingsrichting leidt tot minder belemmeringen en een betere uitlegbaarheid rond (bredere) bescherming van bewoners tegen luchtvaartgeluid.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> Risico's rond de nadelen (uitzonderingspositie luchtvaart, versterking cumulatierregels) kunnen beperkt worden door goede toelichting en middels sturing via handreiking.</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> Afhankelijk van implementatie: Regio (via provinciale omgevingsverordening) of IenW/DGMI + DGLM i.s.m. BZK (regelgeving)</p>
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Mogelijk kunnen onderdelen van S4 gebruikt worden in de uitwerking.

Doorlooptijd	<p>Traject van aanpassing van de provinciale omgevingsverordeningen: 1-2 jaar na besluitvorming.</p> <p>Traject van uitwerking en aanpassen van het Bkl en onderliggende regelingen: > 2 jaar na besluitvorming vanwege belangrijk aandachtspunt m.b.t. luchthavens waarvoor nog geen luchthavenbesluit is vastgesteld: voor Rekenschap geven moet formele contour beschikbaar zijn. Advies om na verkennend onderzoek een beslismoment te plannen, gekoppeld aan tussentijds resultaat onderzoek bij S4-1 en S4-2, en keuzes maken m.b.t. combinatie van S4-1, S4-2, S5, S6.</p>	
Voordelen <ul style="list-style-type: none"> • Sluit aan bij bestuurlijke afspraken wonen en vliegen. • Betekent dat er altijd een afweging wordt gemaakt over de belasting en hinder van vliegtuiggeluid en niet alleen als er sprake is van overschrijding van een standaardwaarde voor de belasting van een andere bron, daarmee beter uitlegbaar. 	Nadelen <ul style="list-style-type: none"> • Kan maatschappelijke weerstand oproepen omdat luchtvaartgeluid anders wordt behandeld dan andere bronnen. In de Luchtvaartnota 2020-2050 staat dat de luchtvaartsector meer als gewone bedrijfstak moet worden behandeld door de Rijksoverheid. • Schuurt met toezegging aan TK om cumulatieregels te versterken, het is onduidelijk hoeveel vrijheid 'rekenschap geven' laat. • Biedt geen (echte) methode voor cumulatie, dus het beoordelen van het geluid van meerdere bronnen samen. • Keuze om voor alle woningen Rekenschap te geven vraagt meer inspanning dan huidige beperking in Ow tot woningen waarbij samenloop is, dus waar cumulatie in de zin van de Ow aan de orde is. 	

Nr.	S6
Titel	Effect van maatregelen tegen luchtvaartgeluid meenemen in L_{CUM}
Omschrijving	Een methode ontwikkelen om het effect van maatregelen tegen luchtvaartgeluid tot uiting te laten komen in de L_{CUM} . Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door een bepaalde correctieterm toe te kennen aan de gevel (gevelstructuurcorrectie) of voor de invloed van gebouwde omgeving. Het kan meer gedetailleerd worden vormgegeven (door omgeving en maatregelen in de modellering mee te nemen; echter, hier is nog geen methode voor beschikbaar) of grover (afhankelijk van maatregel bepaalde vaste correctie verwerken).
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Het is een aanvullende keuze als L_{CUM} de basis blijft; het resultaat kan helpen om inspanningen rond maatregelen inzichtelijk te maken (daarmee beter uitlegbaar).</p> <p><i>Risicobeheersing</i> De oplossing legt meer nadruk op L_{CUM} dan vanuit het Bkl bedoeld wordt. Inzichtelijk maken van de aandacht die maatregelen in een besluit krijgen, kan ook op een andere manier (tekstueel in het besluit).</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> IenW/DGMI (aanpassing regelgeving), DGLM (methodische kant)</p>
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Is een optie als een L_{CUM} berekening de basis blijft (S2, S3, S4). Schuurt met achterliggende overweging voor S4-1, het minder dwingend maken van de L_{CUM} . Daarbij is het niet logisch om meer detail in de berekening van L_{CUM} op te nemen (S6).
Doorlooptijd	Onderzoek > 0,5 jaar, besluitvorming 3 mnd, traject aanpassen Or > 0,5 jaar: totaal 1-2 jaar; advies om na onderzoek van mogelijkheden een beslismoment te plannen, gekoppeld aan tussentijds resultaat onderzoek bij S4 en S5, en keuzes maken m.b.t. combinatie van S4 en S5.
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Helpt gemeenten om in besluit en afweging beter te laten zien dat er maatregelen genomen worden, wat het feitelijke effect op de gevel is en wat het effect is op L_{CUM}.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Legt veel nadruk op de kwantitatieve benadering van L_{CUM}, waardoor de L_{CUM} een doel op zich lijkt te worden.

Nr.	S7
Titel	Mogelijk maken van maatwerk eisen aan gevels en woningindeling
Omschrijving	<p>In de praktijk zijn er beperkte mogelijkheden om maatregelen voor de uitvoering voor te schrijven tijdens de planvorming. Deze oplossingsrichting wil via de regelgeving het mogelijk maken dat er strengere eisen aan gevels en/of de woningindeling gesteld kunnen worden, bijvoorbeeld maatwerk via het Omgevingsplan. Dit kan positief effect hebben op de bescherming van de gezondheid van burgers (bijv. slaapverstoring) en op de uitlegbaarheid van het toelaten van woningen bij een hoog gecumuleerd geluidniveau. Vraagt onderzoek of het mogelijk is via de Ow, of via andere middelen (kavelpaspoorten e.d.). Voorstel bevat daarnaast het herstellen in het Bkl van het opnemen van de mogelijkheid van dove gevels (“niet-geluidgevoelige gevels met bouwkundige maatregelen”) in geval van cumulatie.</p> <p>Deze oplossingsrichting heeft (net als S8) een relatie met de problematiek van ‘aanvaardbaarheid van woningbouw op hoogbelaste locaties’ (uitlegbaar en gericht aandacht geven aan gezonde leefomgeving) , maar kan ook gezien worden als verbeterpunt voor het omgevingsstelsel zelf.</p>
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i></p> <p>Het resultaat kan helpen om zinvolle maatregelen te eisen, waardoor de motivering van de aanvaardbaarheid van een hoge L_{CUM} sterker en beter uitlegbaar wordt. Het heeft geen effect op een (hoge) L_{CUM} zelf en daardoor een heel beperkt effect op belemmering van woningbouw.</p> <p><i>Risicobeheersing</i></p> <p>-</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i></p> <p>IenW/DGMI i.s.m. BZK (Bbl)</p>
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Het stellen van eisen aan geluidwering specifiek voor luchtvaartgeluid is opgenomen in S8.
Doorlooptijd	Traject van onderzoek, uitwerking en aanpassen Bkl: 1-2 jaar
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Helpt gemeenten om in besluit en afweging beter te laten zien dat er maatregelen genomen worden als tegenwicht voor de hoge L_{CUM} en draagt daarmee bij aan de onderbouwing en uitlegbaarheid van de aanvaardbaarheid.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Vraagt meer maatwerk (en kosten) bij ontwerp en realisatie van bouwplannen. • Helpt voor de leefkwaliteit in woningen (met gesloten ramen), maar draagt niet bij aan de leefkwaliteit buiten.

Nr.	S8	
Titel	Eisen stellen aan geluidwering specifiek voor luchtvaartgeluid	
Omschrijving	<p>Het Aanvullingsbesluit geluid scherpt met het ‘gezamenlijk geluid’ de regels voor de geluidwering aan in de situatie dat er sprake is van meerdere geluidbronnen. Dat besluit actualiseert niet de eisen aan de geluidwering i.r.t. luchtvaartgeluid, want luchtvaartgeluid is geen geluidbron in dat Aanvullingsbesluit. Deze oplossingsrichting betreft het onderzoeken of actualisering van de geluidwering specifiek voor luchtvaartgeluid in het Bbl zinvol is en leidt dan mogelijk tot strengere eisen voor locaties met veel luchtvaartgeluid.</p> <p>Deze oplossingsrichting heeft (net als S7) een relatie met de problematiek van ‘aanvaardbaarheid van woningbouw op hoogbelaste locaties’ (uitlegbaar en gericht aandacht geven aan gezonde leefomgeving), maar kan ook gezien worden als verbeterpunt voor het omgevingsstelsel zelf.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Het resultaat kan helpen om zinvolle maatregelen te eisen, waardoor de motivering van de aanvaardbaarheid van een hoge L_{CUM} sterker wordt. Het heeft geen effect op de (hoge) L_{CUM} zelf en daardoor een heel beperkt effect op belemmering van woningbouw.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> IenW/DGMI (aanpassing regelgeving) + DGLM (methodische kant) i.s.m. BZK (Bbl).</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Het eventueel ook ruimte scheppen voor het aanscherpen via maatwerkregels in het Omgevingsplan is opgenomen in S7.	
Doorlooptijd	Traject van onderzoek, uitwerking en aanpassen Bbl: 1-2 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Geactualiseerde regels voor geluidwering die beter aansluiten bij de huidige inzichten kunnen in voorkomende gevallen leiden tot een betere geluidwering en daarmee een beter leefkwaliteit in woningen. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> Vraagt meer maatwerk (en kosten) bij ontwerp en realisatie bouwplannen. Verbeterd mogelijk de leefkwaliteit in woningen (met gesloten ramen), maar draagt niet bij aan de leefkwaliteit buiten.

Nr.	B0	
Titel	Nieuwe politieke afweging (vanuit kabinetsformatie) maken tussen woningbouwopgave en vliegen en de aandacht voor gezondheid	
Omschrijving	De spanning tussen woningbouwopgave, wensen voor luchtvaart, aandacht voor gezondheid kan verminderd worden door andere politieke keuzes te maken: minder vliegen, minder woningbouw, woningbouw op andere locaties. Nieuwe afweging is gevolg van (nationale) politieke keuze, bijvoorbeeld een principiële (hoofd)keuze in de periode van de kabinetsformatie.	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Effect op belemmering voor woningbouwplannen hangt helemaal af van keuzes die gemaakt worden: minder/anders vliegen kan op locaties woningbouw mogelijk maken; woningbouwopgave in de MRA bijstellen verlaagt de spanning wonen-vliegen. De keuze zal een doorwerking hebben naar besluiten voor de korte termijn.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> IenW en BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Resultaat kan opgenomen worden in visiedocumenten, zie oplossingsrichtingen B1 (opnemen van Rijksvisie in NOVI), B2-B3 (aansluiten van visie provincie/gemeenten op Rijksvisie in de omgevingsvisie).	
Doorlooptijd	Principiële (hoofd)keuze < 1 jaar, uitwerken voor grootschalige woningbouwplannen 1-2 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Doet recht aan inzichten m.b.t. hinder van luchtvaart en de resulterende spanning tussen gezondheid, wonen en vliegen. Resultaat van afweging op nationaal politiek niveau helpt de uitlegbaarheid van een lokaal besluit dat daarop aansluit. In het maatschappelijk debat wordt dit gezien als de juiste discussie: Hoeveel vliegen heeft Nederland nodig en is het wenselijk om in hooggeluidbelast gebied nabij luchthavens te bouwen? 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> Complex en onzeker proces, zowel wat betreft doorlooptijd als resultaat (en effect), zeer afhankelijk van politieke ontwikkelingen.

Nr.	B1	
Titel	Rijksvisie balans gezondheid, wonen en vliegen opnemen in NOVI	
Omschrijving	<p>Het Rijk neemt haar huidige (of na B0 aangepaste) visie op de balans tussen gezondheid, wonen en vliegen concreter op in (de uitwerking van) de Omgevingsvisie (NOVI). Dit helpt gemeenten bij een lokale afweging, er kan dan worden verwezen naar beleid vanuit het Rijk. Het kan voor de lokale formulering van de afweging helpen als 'geleund' kan worden op eerder gemaakte keuzes / afspraken / beleid bijvoorbeeld rond de balans tussen effect / hinder van vliegen en belang van woningbouwopgave. Alle bestuurslagen komen hier samen, daarmee gaat het het gemeentelijke niveau te boven: het nationale belang van de luchthaven, het regionale belang voor woningbouw en het lokale belang voor de gezondheid. De Omgevingswet biedt meerdere instrumenten voor de verschillende bestuursniveaus die hiervoor bruikbaar zijn: de NOVI als het gaat om de rijksvisie. Dit past dus bij de filosofie van de Omgevingswet, waarbij het een aandachtspunt is in hoeverre het Rijk bij botsende belangen de balans bepaalt, rekening houdend met het principe: 'decentraal, tenzij'. Mogelijk kan dat door in de visie te werken met bepaalde bandbreedtes.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> De oplossing maakt de afweging van de gemeente op het punt van balans vinden tussen het bouwplan en de gezondheid juridisch minder kwetsbaar en beter uitlegbaar (richting gemeenteraad, burgers, etc.). Uiteindelijk hangt het van de visie van de gemeente af of ze een plan aanvaardbaar vindt en daarmee of belemmeringen voor woningbouw blijven bestaan.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> BZK en IenW</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Oplossingsrichtingen B1 t/m B5 niet per se allemaal uitvoeren: keuze maken van een of meerdere elkaar ondersteunende beleidsvisies. Relatie met B0 als er een nieuwe balans wordt uitgewerkt. Een concrete uitwerking kan via de Verstedelijkingsstrategie MRA (B5) lopen.	
Doorlooptijd	1-2 jaar (aansluiten bij uitvoeringsagenda en planning NOVI, bijv. bij Programma Verstedelijking en Wonen, https://www.novistukken.nl/uitvoeringsagenda/we+stellen+opgaven+centraal/default.aspx)	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Biedt aan gemeenten comfort voor de afweging bij lokale projecten en verbetert uitlegbaarheid. Helpt voor consistentie hoe verschillende gemeenten er mee omgaan. Ondersteunt motivatie bij de bestuursrechter. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> Onzeker (politiek) traject om tot (nieuwe) visie te komen en in welke mate het probleem hiermee wordt opgelost.

Nr.	B2
Titel	In Omgevingsvisie Provincie sturing geven aan balans tussen gezondheid, wonen en vliegen
Omschrijving	De Omgevingswet biedt meerdere instrumenten voor de verschillende bestuursniveaus die mogelijk bruikbaar zijn om visie te formuleren. In deze oplossingsrichting: een omgevingsvisie van de provincie waarin aangegeven wordt welke visie de provincie heeft rond woningbouwplannen nabij de luchthaven, concreet m.b.t. de gezondheidssituatie. Weliswaar is het Rijk bevoegd gezag voor Schiphol, maar de provincie kan een visie formuleren hoe het om wil gaan met (gezondheidseffecten) rond woningbouwopgave in gebieden waar hinder van vliegverkeer is. Uitwerking van visie kan mogelijk plaatshebben via een Omgevingsverordening of Omgevingsprogramma.
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> De oplossing maakt de afweging van de gemeente op het punt van balans vinden tussen het bouwplan en de gezondheid juridisch minder kwetsbaar en beter uitlegbaar. Uiteindelijk hangt het van de beleidsvisie van de gemeente af of ze een plan aanvaardbaar vindt, en daarmee de omvang van de belemmeringen.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> Provincies Noord-Holland en Zuid-Holland</p>
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Oplossingsrichtingen B1 t/m B5 niet allemaal uitvoeren: keuze maken van een of meerdere bij elkaar passende beleidsvisies.
Doorlooptijd	1-2 jaar (onduidelijk of aangesloten kan worden op uitvoeringsagenda rond Omgevingsvisie / Omgevingsverordening)
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Biedt aan gemeenten comfort voor de afweging bij lokale projecten en verbetert uitlegbaarheid. • Zorgt voor consistentie binnen de provincie Noord-Holland en evt. breder, als provincies dit onderling coördineren. • Sluit mogelijk aan bij de rol die provincies hebben rond afspraken wonen & vliegen en Rekenschap geven.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Moeilijk om consistentie te borgen voor visies van meerdere bestuurslagen (Rijk, regio, gemeente). • Voorstel sluit (mogelijk) niet goed aan bij proces en planning van uitvoeringsagenda rond Omgevingsvisie. Omgevingsvisies recent vastgesteld. • Onzeker (politiek) traject om tot visie te komen en in welke mate het probleem hiermee wordt opgelost.

Nr.	B3
Titel	In Omgevingsvisie gemeenten paragraaf over balans tussen gezondheid, wonen en vliegen opnemen.
Omschrijving	De Omgevingswet biedt meerdere instrumenten voor de verschillende bestuursniveaus die bruikbaar zijn om visie vast te leggen en uit te werken. In deze oplossingsrichting: een omgevingsvisie van de gemeente waarin aangegeven wordt welke visie de gemeente heeft rond woningbouwplannen nabij de luchthaven, concreet m.b.t. de gezondheidssituatie.
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> Uiteindelijk hangt het van de beleidsvisie van de gemeente af of ze een plan aanvaardbaar vindt, en daarmee de omvang van de belemmeringen.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> Gemeenten met ondersteuning van VNG</p>
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Oplossingsrichtingen B1 t/m B5 niet allemaal uitvoeren: keuze maken van een of meerdere bij elkaar passende beleidsvisies.
Doorlooptijd	Tot 3 jaar (afhankelijk van de snelheid waarmee de gemeente haar omgevingsvisie tot stand brengt)
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Het denkwerk, de afweging wordt breder voor de gemeente gedaan en vastgelegd in een visie, bij concrete besluiten kan op dit punt 'geleund' worden op die visie. Daardoor minder juridische risico's bij concrete besluiten en beter uitlegbaar. • Leidt tot meer consistentie en minder (noodzaak tot) maatwerk. • Meer aandacht voor participatie rond omgevingsvisie beperkt (mogelijk) de inspanningen op dat vlak bij individuele besluiten.
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> • Onduidelijk in welke mate het bijdraagt aan oplossen belemmering woningbouw door nieuwe cumulatierregels, omdat het afhankelijk is van (beleids)keuzes die gemeente maakt. • Vraagt van gemeenten (meer) inspanningen vanuit participatie van alle bewoners (niet alleen belanghebbenden voor een besluit), is gezien de aandacht voor dit onderwerp in de gemeente een uitdaging.

Nr.	B4	
Titel	Regionaal Programma opstellen voor realisatie woningbouwopgave	
Omschrijving	<p>Programma waarmee overheden beleid en maatregelen kunnen opstellen om de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving te bereiken. Dat kan gezamenlijk worden vastgesteld. Een dergelijk programma kan helpen om voor lokale besluiten tot een afweging te komen en te motiveren welke maatregelen de gemeente vanuit het programma treft. Het programma zorgt voor bestuurlijke binding van de bestuursorganen die het vaststellen (gemeente, provincie en Rijk). In NH is er al een Verstedelijkingsstrategie MRA (zie B5), waarin meerdere partijen betrokken zijn. Nagaan of dit mogelijkheden biedt, dan wel of een specifiek programma rond woningbouwrealisatie nabij luchthaven wenselijk en haalbaar is.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> De oplossing maakt de afweging van de gemeente op het punt van balans vinden tussen het bouwplan en de gezondheid juridisch minder kwetsbaar en beter uitlegbaar. Uiteindelijk hangt het van de beleidsvisie van de gemeente af of ze een plan aanvaardbaar vindt, en daarmee de omvang van de belemmeringen.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> BZK met regio</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Oplossingsrichtingen B1 t/m B5 niet allemaal uitvoeren: keuze maken van een of meerdere bij elkaar passende beleidsvisies. Relatie met B5 (Verstedelijkingsstrategie MRA).	
Doorlooptijd	1-2 jaar (doorlooptijd afhankelijk van keuzes m.b.t. scope en omvang van de invulling)	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Biedt aan gemeenten comfort voor de afweging bij lokale projecten. • Zorgt voor consistentie in de regio. • Resultaat moeilijke keuzes is beter uitlegbaar. • Meer aandacht voor participatie rond een programma beperkt (mogelijk) de inspanningen op dat vlak bij individuele besluiten. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> • Onduidelijk in welke mate het bijdraagt aan oplossen belemmering woningbouw door nieuwe cumulatierregels, omdat het afhankelijk is van (beleids)keuzes die gemeente maakt. • Vraagt van gemeenten (meer) inspanningen vanuit participatie van alle bewoners (niet alleen belanghebbenden voor een besluit), is gezien de aandacht voor dit onderwerp in de gemeente een uitdaging.

Nr.	B5	
Titel	Uitwerking van de Verstedelijkingsstrategie MRA	
Omschrijving	<p>Najaar 2021 willen Rijk en regio een gezamenlijke verstedelijkingsstrategie vaststellen voor de MRA. Inmiddels is duidelijk dat voor de regio rondom Schiphol een nadere uitwerking nodig is. De verstedelijkingsstrategie zelf is naar verwachting geen formeel beleidsdocument onder de Omgevingswet en wordt interbestuurlijk vastgesteld zonder publieksparticipatie. Als in de uitwerking (concreter) opgenomen wordt hoe de regio en het Rijk de balans zien tussen leefbaarheid en ruimtelijke ontwikkelingen, dan kan dit als kader gebruikt worden bij lokale afwegingen. Overigens, de Schipholregio is groter dan de MRA, dus het heeft niet direct betrekking op alle gemeenten in de regio.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> De oplossing maakt de afweging van de gemeente op het punt van balans vinden tussen het bouwplan en de gezondheid juridisch minder kwetsbaar. Uiteindelijk hangt het van de beleidsvisie van de gemeente af of ze een plan aanvaardbaar vindt, en daarmee de omvang van de belemmeringen.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> BZK en regio</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Oplossingsrichtingen B1 t/m B5 niet allemaal uitvoeren: keuze maken van een of meerdere bij elkaar passende beleidsvisies. Deze B5 kan een uitwerking zijn van B0 (Rijkvisie).	
Doorlooptijd	1 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Consistentie visies in de MRA leidt tot kleiner juridische risico's rond en betere uitlegbaarheid van concrete besluiten. • Een gezamenlijke visie en strategie van Rijk en regio sluit aan gemeente overstijgend karakter van hinder van luchtvaartgeluid. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> • Onzeker (politiek) traject en daarmee onzeker in welke mate het probleem hiermee wordt opgelost. (zie ook B0)

Nr.	H1	
Titel	Filosofie Ow toelichten	
Omschrijving	Toelichting geven en hulp bieden rond de bedoeling van de Ow voor het onderwerp cumulatie in de ruimere context van de geluidregels en andere regels van de Ow waarbij er een relatie is met luchtvaartgeluid, bijv. m.b.t. de formulering van de afweging tussen enerzijds het benutten van de fysieke leefomgeving voor woningbouw op die locatie en anderzijds het borgen van het woon- en leefklimaat en het beschermen van de gezondheid van toekomstige bewoners.	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i></p> <p>H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, mede door inzicht te bieden in handvatten hiervoor uit de jurisprudentie, maar of de feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt er van af of de L_{cum} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i></p> <p>-</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i></p> <p>IenW en BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Vooral belangrijk voor de keuze voor de korte termijn: S2 en S3; voor de keuzes voor langere termijn (S4, S5, S6) kan aanpassing / aanvulling nodig zijn.	
Doorlooptijd	< 1 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> Goed aansluiten op de filosofie van de Omgevingswet beperkt het (juridisch) risico (maken van fouten) en helpt om de motivering sterker te maken (uitlegbaarheid). Aansluiten bij inzichten in de jurisprudentie beperkt het (juridisch) risico en helpt de motivering sterker te maken. Zorgt voor meer consistentie in de uitvoering door verschillende gemeenten (in zelfde regio maar ook breder, ook bij hoge L_{cum} i.r.t. andere bronnen dan luchtvaart). 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none">

Nr.	H2	
Titel	Praktische toepassing beschrijven	
Omschrijving	Aangeven wanneer regels voor afweging gelden (alleen samenloop en boven standaardwaarde), wat de relatie is met de toepassing van de overige geluidregels uit de Ow en de afweging in LIB gebieden en wat de betekenis is van de 48 Lden luchtvaart. Advies geven hoe om te gaan met situaties waar het werkingsgebied het plangebied doorsnijdt.	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, maar of de feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt er van af of de L_{CUM} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> IenW en BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Vooraf belangrijk voor de keuze voor de korte termijn: S2 en S3; voor de keuzes voor langere termijn (S4, S5, S6) kan aanpassing / aanvulling nodig zijn.	
Doorlooptijd	< 1 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Helpt voor de uitvoerbaarheid, beperkt het (juridisch) risico (maken van fouten) en helpt om de motivering sterker te maken (uitlegbaarheid). • Zorgt voor meer consistentie in de uitvoering door verschillende gemeenten (in zelfde regio). 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> •

Nr.	H3	
Titel	Betekenis duiden van L _{CUM} waarden	
Omschrijving	<p>Duiding geven aan de gecumuleerde waarde, inzicht in leefklimaat en (luchtvaart)geluid (bijv. piekniveaus, frequenties, slaapverstoring). Daarnaast aandacht voor (buitenwettelijke) methoden voor de onderbouwing: kun je wel/niet gebruik maken van bijv. Miedema tabel, GES-scores, GGD-enquêtes? Het gaat daarbij om de aanvaardbaarheid van het geluid van meerdere bronnen samen, het getal voor het gecumuleerde geluid is daarbij een hulpmiddel.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, maar het effect op feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt er van af of de L_{CUM} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> lenW</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	<p>Inhoud is afhankelijk van gemaakte keuzes in systematiek. In ieder geval voor de korte termijn keuzes (S2, S3) en daarna voor oplossingen op langere termijn: S4, S5 en S6 (duiding L_{CUM} moet aansluiten op eventuele aanpassingen beoordeling aanvaardbaarheid gecumuleerd geluid) Mogelijk dat deel van H3 ook beter past in H6 of H7.</p>	
Doorlooptijd	< 1 jaar (voor korte termijn keuzes), evt. vervolgtraject na keuze andere oplossingsrichtingen	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Helpt voor de uitvoerbaarheid, beperkt het (juridisch) risico (maken van fouten) en helpt om de motivering sterker te maken (uitlegbaarheid). • Zorgt voor meer consistentie in de uitvoering door verschillende gemeenten (in zelfde regio maar ook breder, ook bij hoge L_{CUM} i.r.t. andere bronnen dan luchtvaart). 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> •

Nr.	H4	
Titel	Geluidbeleid en Ow	
Omschrijving	Advies geven rond het invullen en de actualisatie van gemeentelijk geluidbeleid t.b.v. de afweging van de aanvaardbaarheid van de gecumuleerde waarde, binnen de bredere aanpassing van het RO- en geluidbeleid die vanwege de overgang naar Ow nodig zal zijn.	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, maar of de feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt er van af of de L_{CUM} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> IenW en BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Inhoud is afhankelijk van gemaakte keuzes in systematiek. Vooral belangrijk voor de keuze voor de korte termijn: S2 en S3; voor de keuzes voor langere termijn (S4, S5) kan aanpassing / aanvulling nodig zijn. Ook een relatie met visiedocumenten, bijvoorbeeld B3: handreiking kan bijdragen aan opstellen Omgevingsvisie.	
Doorlooptijd	< 1 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Kan ook helpen voor de uitvoerbaarheid en de uitlegbaarheid en het beperken van de juridische risico's (want versterkt de motivering van concrete besluiten). • Zorgt voor meer consistentie in de uitvoering door verschillende gemeenten (in zelfde regio). 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> •

Nr.	H5	
Titel	Maatregelen	
Omschrijving	<p>Voor dit onderdeel moet onderscheid gemaakt worden tussen de plek van maatregelen in de afweging enerzijds en het feit dat sprake is van een bredere (dan alleen geluid) afweging anderzijds. Voor het eerste: overzicht geven van mogelijke maatregelen en aangeven hoe dergelijke maatregelen in de motivering van de afweging een plek kunnen krijgen. Voor het tweede: wat is er mogelijk en hoe worden in de afweging maatregelen voor geluid en andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals voorzieningen qua bereikbaarheid en openbaar vervoer en groenvoorzieningen, betrokken. Betreft zowel maatregelen voor luchtvaartgeluid als maatregelen voor wegen, spoorwegen of industrieterreinen die de aanleiding zijn voor de cumulatie.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, mede door gebruik te maken van inzichten uit de jurisprudentie, maar of de feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt er van af of de L_{CUM} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> lenW en BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	<p>Vooral belangrijk voor de keuze voor de korte termijn: S2 en S3; voor de keuzes voor langere termijn (S4, S5) kan aanpassing / aanvulling nodig zijn. Ook relatie met S7 en S8 (uitleg bestaande en eventuele mogelijkheden in de regelgeving m.b.t. gevelwering) en H7 (vele handvatten in de pre-Ow-jurisprudentie).</p>	
Doorlooptijd	< 1 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Helpt voor de uitvoerbaarheid: helpt om motivering sterker te maken doordat je laat zien dat je overal aan gedacht hebt en waar mogelijk en zinvol maatregelen neemt. • Vermindert het juridische risico door aan te sluiten bij jurisprudentie op dit punt. • Zorgt voor meer consistentie in de uitvoering door verschillende gemeenten (in zelfde regio maar ook breder, ook bij hoge L_{CUM} i.r.t. andere bronnen dan luchtvaart). 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> •

Nr.	H6	
Titel	Communicatie, Q&A's	
Omschrijving	Informatie, voorbeeldteksten, voorbeeldantwoorden rond veel voorkomende vragen opstellen om meer consistentie te krijgen en bredere expertise te gebruiken. Deze onderwerpen worden hier expliciet benoemd, maar zouden ook een plek kunnen krijgen bij eerdere onderdelen (H2 t/m H5).	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, mede door gebruik te maken van inzichten uit de jurisprudentie, maar of de feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt er van af of de L_{CUM} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> IenW en BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	H6 kan ondersteuning bieden voor vrijwel alle andere oplossingsrichtingen, zowel de oplossingsrichtingen voor de korte termijn (S2 of S3) als de varianten op middellange termijn (S4, S5, S6). De uitwerking hangt af van keuzes die bij andere oplossingsrichtingen gemaakt worden.	
Doorlooptijd	< 1 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Helpt gemeenten bij de uitlegbaarheid. • Vermindert het juridische risico doordat het benutten van bekende lessen uit de jurisprudentie gefaciliteerd wordt. • Zorgt voor meer consistentie in de uitvoering door verschillende gemeenten (in zelfde regio maar ook breder, ook bij hoge L_{CUM} i.r.t. andere bronnen dan luchtvaart). 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> •

Nr.	H7
Titel	Juridische aspecten
Omschrijving	Bijv. checklist, risicobeheersing, lessen uit huidige jurisprudentie, voorbeelden voor straks. Uitleg over rechterlijke toets: rechter beoordeelt niet de hoogte van het gecumuleerde geluid, maar of er naar cumulatie is gekeken en naar de motivering bij het besluit (bestendige lijn Awb). Gemeenten worden onder de Ow gevraagd om rekening te houden met de gezondheid, maar het blijft een eigen afweging. Deze onderwerpen worden hier expliciet benoemd, maar zouden ook een plek kunnen krijgen bij eerdere onderdelen (H2 t/m H5).
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i></p> <p>H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, mede door gebruik te maken van inzichten uit de jurisprudentie, maar of de feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt er van af of de L_{CUM} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i></p> <p>-</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i></p> <p>lenW en BZK</p>
Relatie met andere oplossingsrichtingen	H7 kan ondersteuning bieden voor vrijwel alle andere oplossingsrichtingen. De uitwerking hangt af van keuzes die bij andere oplossingsrichtingen gemaakt worden.
Doorlooptijd	< 1 jaar
Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> • Beperkt het (juridisch) risico (maken van fouten) en helpt om de motivering sterker te maken (uitlegbaarheid). • Zorgt voor meer consistentie in de uitvoering door verschillende gemeenten (in zelfde regio maar ook breder, ook bij hoge L_{cum} i.r.t. andere bronnen dan luchtvaart). 	<ul style="list-style-type: none"> •

Nr.	H8	
Titel	Overgangsrecht	
Omschrijving	<p>Het overgangsrecht vraagt afzonderlijk aandacht vanuit de juridische risico's. In de handreiking kan uitleg gegeven worden over hoe je met projecten in verschillende fasen van de procedure kunt omgaan in relatie tot het gebruik maken van inzichten in dosis-effectrelatie en de overgangsregel(s) vanuit gekozen oplossingsrichtingen. Er is onderscheid tussen de situatie van S2 (direct geactualiseerde rekenregel) waarbij er enkel risico's zijn van het gebruik van oude rekenregel voor procedures die starten voor i.w.tr. Ow en S3 (voorlopig oude rekenregel) waarbij er een langere overgangsfase is waarin projecten starten met verouderde rekenregel.</p>	
Oplossend vermogen in relatie met problematiek	<p><i>Effect op problematiek</i> H-oplossingen zijn hulpmiddelen om risico's te beperken en de praktijk te ondersteunen. Ze kunnen bepaalde belemmeringen die de praktijk ervaart bij de afweging van de aanvaardbaarheid verminderen of voorkomen, maar of de feitelijke belemmering van de woningbouw afneemt, hangt af van de uiteindelijke keuze of de L_{CUM} aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p><i>Risicobeheersing</i> -</p> <p><i>Verantwoordelijke uitvoering</i> lenW en BZK</p>	
Relatie met andere oplossingsrichtingen	Hulpmiddel voor keuzes op de korte termijn: S2, S3. T.z.t. bij oplossingen op langere termijn, S4-1 en S4-2 en S5 speelt mogelijk opnieuw de situatie van overgangsrecht.	
Doorlooptijd	< 1 jaar	
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkt het (juridisch) risico (maken van fouten) en helpt om motivering sterker te maken. 	Nadelen
		<ul style="list-style-type: none"> •